DR

DR Klub Klassisk

Tema

September 2014

Sergej Prokofjev
Romeo og Julie

bibzoom AL DEN MUSIK DU ELSKER ... OG 10 MIO. ANDRE NUMRE

Månedens tema

Prokofjevs "Romeo og Julie" (opus 64) er månedens tema for DR Klub Klassisk i september.
Temaet knytter sig til DR koncerten d. 25. september og 26. september. Koncerterne udsendes på DR P2 torsdag den 25. september kl. 19.30 og igen søndag den 28. september kl. 12.15.
.

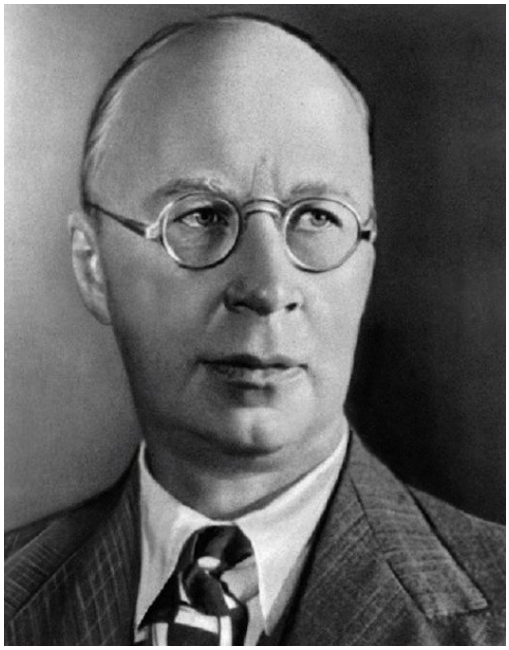

Musik
Download musikindspilninger på Bibzoom

DVD'er med værket på Bibliotek.dk
Medtager film hvor værket optræder i en eller anden form

CD'er med værket på Bibliotek.dk:
Balletten
Orkestersuiterne
Klaverudgaven (suite opus 75)

YouTube
Man kan også finde finde balletten på YouTube i forskellige opsætninger, både i komplette versioner og i uddrag. Søg fx på: Romeo and Juliet ballet – eller: Prokofjev Romeo and Juliet - eller andet.
Husk at Prokofjev kan staves på flere måder.

Hvilken indspilning skal man vælge?
Søndagsklassikeren / DR
Radioudsendelse med diskussion af forskellige cd-indspilninger af Romeo & Julie (balletudgaven).

Tekst og Redaktion:
Vibeke Løvig Halvorsen og Marianne Ljungberg

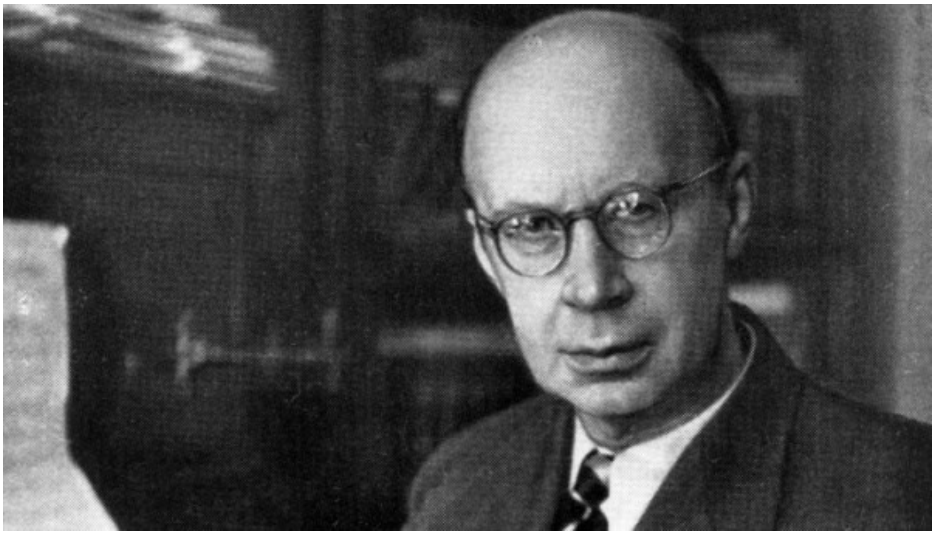

PROKOFJEV: ROMEO OG JULIE

Af Jens Cornelius, DR

Prokofjevs Romeo og Julie må være det mest gribende balletmusik, der nogensinde er skrevet. Det store partitur på over to timers musik favner alle følelserne i kærlighedsdramaet: Ungdommens energi og hovedløshed, glæden, pjatteriet, den stormende og fumlende forelskelse, lykken, de spontane - men fatale - beslutninger og den sanseløse sorg over at miste.

Prokofjev havde mange særlige evner, og en af dem var evnen til at skrive musik til dans eller film. Det var især noget han dyrkede, efter at han i 1934 var vendt hjem til Rusland.
Gennem 14 år havde han levet en rastløs tilværelse som kosmopolitisk avantgardekunstner, der arbejdede som pianist og komponist i Paris og Amerika. Grunden til, at han vendte tilbage til Sovjetunionen har man diskuteret meget. Prokofjev havde nok ikke forudset, at det store land stod foran sine værste år under Stalin, og at han – den verdensberømte komponist - aldrig ville få mulighed for at forlade landet igen. Han havde næppe heller regnet med, at hans sidste år ville blive plaget af undertrykkelse og dårligt helbred.

Balletten om Romeo og Julie fik en hård fødsel. Det begyndte, da Kirov Teatret i Leningrad (det nuværende Mariinskij Teater i Skt. Petersborg) slog kloen i den hjemvendte søn og fortalte, at man var interesseret i en ny, stor forestilling. Men da idéen om Shakespeares Romeo og Julie blev nævnt, afviste man den på grund af handlingens slutning. Man ønskede ikke en ballet, hvor begge hovedpersoner tager livet af sig, for "døende mennesker kan ikke danse", forklarede man komponisten.

Systemets krav til kunsten var blevet meget hård i Sovjetunionen. Ikke kun tonesproget skulle nu være politisk korrekt, dvs. ikke alt for moderne. Handlingerne skulle også passe til samfundets virkelighed. I rigtig Sovjet-stil forsøgte man derfor at fabrikere en lykkelig slutning på tragedien, hvor Romeo akkurat når at finde Julie, inden hun tager den dødbringende gift, men det blev opgivet. Også på Bolsjoj Teatret i Moskva afviste man forestillingen.

Det blev derfor i den slovakiske by Brno, at balletten fik premiere i 1938, og først i 1940'erne kom den op i Sovjetunionen. Man syntes stadigvæk, den var lige lovlig moderne, men Romeo og Julie blev en publikumssucces og er vokset i berømmelse siden.
Herhjemme er balletten bedst kendt fra Det Kgl. Teaters opsætninger af John Neumeiers koreografi fra 1970'erne, der gennem årene har været et af kompagniets glansnumre.

bibzoom AL DEN MUSIK DU ELSKER ... OG 10 MIO. ANDRE NUMRE

Det store balletpartitur er boblende fuldt af liv og farver. Musikken er præget af Prokofjevs personlige stil, hvor ”forkerte toner” blander sig i akkorderne og tryller drilske, humoristiske og uhyggelige farver frem. En anden X-faktor er Prokofjevs melodiske talent, der når himmelske højder i et af ballettens højdepunkter, ”Balkonscenen”. Og så er der orkestreringen, der er gjort med en enestående frisk og original evne til finde nye klangkombinationer. Får at få endnu flere muligheder udvider Prokofjev orkestret med bl.a. flygel, mandolin og saxofon.

Den lange ballet fortæller historien så tydeligt, at man faktisk kan opleve dramaet med lukkede øjne – eller på cd hjemme i sofaen. Personerne har ledemotiver, der fungerer som genkendelige ”visitkort” gennem værket. Og Prokofjev er en mester til at skifte mellem hurtig handling og uddybende enkeltscener, der gør fortællingen meget medrivende.
Den oplevelse kræver dog, at man hører hele balletmusikken i ét hug (- og det kan anbefales!). Men Prokofjev sammensatte også musikken i tre korte suiter med højdepunkter. De fungerer som selvstændige koncertværker, dog måske bedst hvis man kender den samlede forestilling på forhånd.

Andre dirigenter foretrækker at lave deres egne uddrag, der giver et bedre billede af helheden. Den russiske dirigent Vasily Petrenko, der står for opførelserne med DR SymfoniOrkestret i september, foretrækker at spille Suite nr. 2 efterfulgt af tre satser fra Suite nr. 1 – et sammendrag, der varer ca. 40 minutter.

bibzoom AL DEN MUSIK DU ELSKER ... OG 10 MIO. ANDRE NUMRE

Fakta

Sergej Prokofjev
Russisk komponist og pianist ((1891-1953)
(staves også: Prokof'ev (biblioteksbasen), Prokofiev, Prokofiew, Prokofieff …)

Romeo og Julie, opus 64 (komplet balletmusik)
Musik til ballet i 3 akter, baseret på William Shakespeares skuespil.

Komponeret 1935, uropført i Brno (nuværende Tjekkiet) 1938, førsteopførelse i Sovjetunionen i Leningrad 1940.

Prokofjev har genbrugt balletmusikken i tre orkestersuiter og en klaversuite:

Orkestersuiter
Romeo og Julie-suite nr. 1, opus 64b (1936)
Romeo og Julie-suite nr. 2, opus 64c (1936)
Romeo og Julie-suite nr. 3, opus 101 (1946)

Musikken i orkestersuiterne er omstruktureret og delvis nyorkestreret. Romeo og Julie høres ofte i disse versioner.

Klaversuite
Romeo og Julie, 10 stykker for klaver (Suite, opus 75) (1937)

Periode/ Stilart
Neoklassik

bibzoom **AL DEN MUSIK DU ELSKER** … OG 10 MIO. ANDRE NUMRE

Overblik

Om komponisten

Dansk Wikipedia

Engelsk Wikipedia

Classic fm
God side med overblik over Prokofjevs liv og musik. Henviser også til gode indspilninger og sjove historier/billeder.

Om værket

Engelsk Wikipedia
Giver overblik over ballettens opbygning, baggrund, instrumentation og forskellige opsætninger.Specifikationer på akter og scenebilleder i balletten samt på satserne i alle suiterne.

Om perioden / stilarten

Gyldendal – Store Danske Encyklopædi
Kort oversigtsartikel om Neoklassik.

Dansk wikipedia
Kort oversigtsartikel. Stilarten er her betegnet Nyklassicisme eller Neoklassicisme.

Links og litteraturhenvisninger
Links & litteratur er udvalgt specielt til brug i bibliotekernes lytteklubber.
Listen er ikke udtømmende - der findes andet, som man selv kan opsøge, hvis man vil.

Uddybende læsning

Om komponisten

DR – tema: Prokofjev
Meget omfattende side omhandlende mange aspekter af Prokofjevs liv og produktion – også med videre links til tekster, radioudsendelser og videoklip.

Karl Aage Rasmussen: Prokofjev genovervejet
Information 24.september 2004.
Portrætartikel om Prokofjev , bl.a. om hans virke i det sovjetiske kulturliv.

Levinsen, Jakob
Klassisk musik : alt hvad du skal vide når du lytter. - Revideret, omskrevet og ajourført udgave. - Gyldendal, 2006. - 391 sider
Tidligere: 1. udgave med titel: Den store musik.
Med værkfortegnelser
(78.9)
FAUSTNR 26512468
Guide til at opleve klassisk musik.
Heri s. 324-329: Sergej Prokofjev.
Biografi og musikalsk udvikling.

Stanley, John
Musikkens mestre : store klassiske komponister og deres værker / på dansk ved Ole Lindegård. - Gyldendal, 1996. - 264 sider : ill.
(78.9)
FAUSTNR 21503312 eller 21623237
Heri s. 208-209: Prokofjev.
Om komponisten, centrale værker og biografi.

Wenzel Andreasen, Mogens
Politikens introduktion til klassisk musik : komponisterne, værkerne og teorien / Mogens Wenzel Andreasen, Søren Sørensen - Politiken, 1997. - 352 sider : ill. (nogle i farver).
FAUSTNR 20809329
Heri s. 310-314: Mere om 1900-tallet.
Indeholder et kort afsnit om Prokofjev med særlig omtale af hans 1.symfoni.

Om værket

Romeo og Julie – Den største kærlighedstragedie / Jens Cornelius, DR

Romeo og Julie – værkintroduktioin / Jens Cornelius, DR

Romeo og Julie. Studiemateriale fra Det Kongelige Teater
Handling og scenebilleder, de vigtigste roller, koreografi m.m. Tekst, billeder og filmklip.
Knytter sig til John Neumeiers opsætning af balletten 2013.

Romeo og Julie, del 1 og del 2 / John Neumeier
Fra DR's temaside om Prokofjev er der link til videoer med transmission af en tidligere John Neumeier-opsætning af Romeo og Julie på Det Kongelige Teater .

Prokofjev og Sjostakovitj

bibzoom AL DEN MUSIK DU ELSKER ... OG 10 MIO. ANDRE NUMRE

Om værket (fortsat)

Musik på tværs: Romeo og Julie
Pædagogisk side. Gennemgår ballettens historie, handling, tilblivelse og udvalgte musikalske temaer med afsæt i Orkestersuite nr. 2 (opus 64c)

Montagues and Capulets
Kort musikalsk analyse af den berømte dansescene " Montagues and Capulets" med referencer til brug af temaet i rock, film og andre sammenhænge.
OBS! Scenen kaldes normalt "Dance of the knight" i balletudgaven og "Montagues and Capulets" i orkestersuiten, men det overholdes ikke konsekvent.

Shakespeares Romeo og Julie
Kort artikel om Shakespeares skuespil "Romeo og Julie" og dets baggrund.

Aschengreen, Erik
Balletbogen / Erik Aschengreen og Ole Nørlyng. - Gennemrevideret og stærkt forøget udgave. - Gyldendal, 1992. - 2 bind (632 sider) : ill.
(77.43)
FAUSTNR 20162058
Bd 2, heri s. 367-374: Romeo og Julie / Romeo i Dsjuljetta.
Grundig gennemgang af handling og musik.

Aschengreen, Erik
Forført af balletten : ballettens klassikere set over 60 år. - Gyldendal, 2011. - 256 sider : ill. (nogle i farver).
(77.43)
FAUSTNR 28914342
Heri s. 207-215: Romeo og Julie.
Personlig beretning og beskrivelse af forskellige opsætning og dansere på Det Kongelige Teater.

Brix, Lise-Lotte
Klassisk musik - på nye måder. - Fog, 2003. - 232 sider : ill. + 2 cd'er
(37.1478)
FAUSTNR 24831299 eller 24852083
Heri s. 209-217: Sergej Prokofiev: Romeo og Julie.
Pædagogisk materiale til undervisning i skolen omhandlende balletten. Analyse og forslag til arbejde med satsen Montagues og Capulets fra Orkestersuite nr. 2 (opus 64c).

Schepelern, Gerhard
Koncerthaandbogen : orkester- og vokalmusik / af Gerhard Schepelern og Gereon Brodin
Gjellerup, 1956-59. - 3 bind, illustreret
(78.08)
FAUSTNR 02336707
Bind 3: Det 20. aarhundredes musik. Heri side 325 -333: Af balletten Romeo og Julie.
Korte musikalske analyser af orkestersuite nr. 1 og 2. Med nodeeksempler.

Shakespeare, William
Samlede skuespil i ny oversættelse / oversat af Niels Brunse. – Gyldendal, 2010.
Heri bind 2, side 341-445: Romeo og Julie.
FAUSTNR 28551282
Shakespeares skuespil, som ligger til grund for Prokofjevs ballet, her i fin, mundret dansk oversættelse.

Om perioden / stilarten

Vinther, Orla
Musikhistorien / redaktion: Ib Thorben Jensen og Jørgen Andresen. - Folkeskolens Musiklærerforening, 2001-. - bind + \cd'er\
Bind 7: Nyere tid 1. - 2003. - 191 sider : ill. (nogle i farver) + 2 cd'er.
FAUSTNR 24658260 eller 43390694 eller 24677141
Heri s. 112-114: Neoklassik: Sergej Prokofjev, Igor Stravinsky og Dmitrij Sjostakovitj.

Stanley, John
Musikkens mestre : store klassiske komponister og deres værker / på dansk ved Ole Lindegård. - Gyldendal, 1996. - 264 sider : ill.
(78.9)
FAUSTNR 21503312 eller 21623237
Heri side 199-207: Første halvdel af det tyvende århundrede.

bibzoom AL DEN MUSIK DU ELSKER ... OG 10 MIO. ANDRE NUMRE

Inspiration

Romeo og Julie - nogle centrale scener

OBS! Sceneinddelinger og -betegnelser kan variere lidt i de forskellige udgaver.

The young Juliet/Den unge Julie (1.akt) > Orkestersuite nr. 2: The child Juliet
Den purunge Julie skildret i tre musikalske temaer, fra det barnligt kåde til det kvindeligt yndefulde. Julies temaer citeres mange andre steder i balletten, fx i introduktionen og balkonscenen.

Dance of the knights/Riddernes dans (1.akt) > Orkestersuite nr. 2: Montagues and Capulets.
De to fjendtlige slægter møder hinanden i en pompøs og majestætisk dansk med tunge, truende rytmer, afbrudt af Julies blide dans.

Balcony scene/Balkonscenen (1.akt) > Orkestersuite nr. 1: Romeo and Juliet
Den berømte balkonscene, hvor Romeo og Julies kærlighed folder sig ud på scenen og i musikken.Til scenen medregnes normalt også ”Romeo’s variation” og ”Love dance”.
Se også under Lyt til Romeo og Julie.

The Duel. Romeo decides to avenge Mercutio’s death/Duel. Romeo hævner Mercutios død (2.akt) > Orkestersuite nr. 1: Death of Tybalt
Musikken illustrerer med alle virkemidler den skæbnesvangre kampscene, som ender med, at Romeo hævner sin vens død og må flygte.

Romeo at Juliet’s funeral / Juliets begravelse (3.akt (Epilog)) > Orkestersuite nr. 2: Romeo at Juliet’s grave.
Death of Juliet/Julies død (3.akt (Epilog)) > Orkestersuite nr. 3: The Death of Juliet.
Først Romeo, siden Julie, dør for egen hånd. Storladen sørgemusik ledsager den tragiske slutning.

bibzoom AL DEN MUSIK DU ELSKER ... OG 10 MIO. ANDRE NUMRE

Lyt til Romeo og Julie

Hvordan beskrives de forskellige karakterer musikalsk?

Hvordan bruges instrumenterne til at beskrive stemningen/karaktererne?

Scenen ”Montagues og Capulets”, også kaldet "Dance of the knights", er blandt de mest berømte i balletten. Lyt til henholdsvis balletmusikken, orkestersuiten eller klavermusikken baseret på denne scene. Der findes flere fortolkninger på YouTube. Eksempelvis kan man finde klavermusikken ved at søge på "Montagues and Capulets" i kombination med Kissin (pianist).

Hør forskellige komponisters fortolkning af Shakespeares skuespil. Eksempelvis har både Tjajkovskij, Berlioz og Prokofjev komponeret musik til ”Romeo og Julie”. Hvordan er disse forskellige, og på hvilke måder er de ens?
Hector Berlioz: Romeo og Julie, opus 17 (Dramatisk symfoni for solister, kor og orkester)(1839) (Scene d’amour 16:32)
Pëtr Tjajkovskij: Romeo og Julie (Fantasi-ouverture) (1869) (Love theme ca. 7:45)

Se Romeo og Julie

Se forskellige opsætninger af eksempelvis 1. akt: Hvordan beskrives karaktererne i de forskellige udgaver, og hvilke virkemidler bruges der?

Prøv at sammenligne den berømte balkonscene i tre forskellige sceniske udgaver:
Ballet: Prokofjevs Romeo og Julie
Opera: Charles Gounods Romeo et Juliette
Musical: Leonard Bernsteins West Side Story

Se afslutningen på balletten, eksempelvis scenen med Julies begravelse, hvor Romeo finder Julie død. Sammenlign de forskellige koreografers fortolkning af denne scene.

Lyt til andre værker af Prokofjev

Hør værker fra Prokofjevs tre perioder som komponist, et af hans tidlige værker (fx Symfoni nr. 1 (Klassisk symfoni), et af hans værker fra USA-tiden (fx Kærligheden til de tre appelsiner) og et af værkerne fra tiden, da han vendte tilbage til Sovjetunionen (fx Peter og Ulven eller Romeo og Julie).

Eksempler på andre versioner af Romeo og Julie-fortællingen

Rytmiske versioner

Emerson, Lake & Palmer: Dance of the knights
Dire Straits : Romeo and Juliet

Filmversioner

Franco Zeffirelli: Romeo and Juliet (What a youth)
Baz Luhrmann: Romeo and Juliet - trailer

Fra Baz Luhrmanns film ”Romeo and Juliet” (1996)

bibzoom AL DEN MUSIK DU ELSKER ... OG 10 MIO. ANDRE NUMRE